

Hoofdpunten uit de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer

prof.dr. G. Zoutendijk

• Hoewel het economisch weer wat beter gaat zijn wij er nog lang niet. Ten opzichte van andere Europese landen blijft de groei in ons land achter, terwijl onze werkloosheid relatief erg hoog is. Dezelfde opmerkingen zijn te maken voor West-Europa ten opzichte van de Verenigde Staten en Japan. Oorzaken zijn de hoogte van de collectieve sector, de hoge arbeidskosten en de sociale verstarung van te sterke regulering.

• Het kabinetsbeleid is er op gericht genoemde structurele problemen in omvang te doen afnemen. Dit beleid begint successen te tonen en zal moeten worden voortgezet in 1985 en volgende jaren. Als nu de teugels gevierd zouden worden zal bij een volgende recessie de klap des te harder aankomen.

• Het ombuigingsbeleid in 1985 wordt in algemene zin onderschreven. Wel is er twijfel aan de effectiviteit van de ziektegeldplannen.

• Verdere bezuinigingen op de overheidsuitgaven zullen in de toekomst vooral moeten plaatsvinden door vergroting van de effectiviteit en efficiëntie van het overheidsapparaat: meer coördinatie om dubbel en overbodig werk te voorkomen, eenvoudiger uitvoeringsvoorschriften, meer automatisering. Door interne overplaatsingen moet bereikt kunnen worden dat een personeelsvermindering van 2 à 3% per jaar zonder gedwongen ontslagen kan plaatsvinden.

• Het tempo van de deregulering dient te worden opgevoerd, waarbij aan de volgende drie facetten aandacht moet worden besteed: doorbreken van de sociale verstarung, vereenvoudiging van regelgeving en vergroting van de dienstbaarheid.

• Om weer duurzame economische groei te verkrijgen zijn verdere maatregelen nodig: terugbrengen van de arbeidskosten, fiscaal aantrekkelijker maken van aandelenbezit, selectieve deregulering (gericht op bedrijven die aan bepaalde criteria voldoen), verbetering van de kennisoverdracht van universiteiten en hogescholen naar bedrijven, goedkoper produceren van energie en verbetering van de infrastructuur, in het bijzonder wat betreft de telecommunicatie en de onderwijsvoorzieningen.

• Zelfs bij een duurzame economische groei van bijvoorbeeld 3% per jaar zal verdere arbeidstijdverkorting nodig blijven om de werkloosheid terug te brengen tot een aanvaardbaar niveau. Centrale maatregelen kunnen onaanvaardbare negatieve effecten hebben, zodat het verder verkorten van de arbeidstijd aan de sociale partners moet worden overgelaten. Wel dient de overheid extra aandacht

te schenken aan kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt: jongeren, culturele minderheden, gehandicapten, gehuwde vrouwen.

• De ongelijke rechtspositie tussen werknemers in de particuliere en de collectieve sector verdient de aandacht. Deze ongelijkheid blijkt bij reorganisaties, verhuizing van onderdelen en ook bij de wijziging van arbeidsvoorwaarden.

• Zo snel mogelijk zal een beleidsplan moeten worden opgesteld en uitgevoerd om criminaliteit en vandalisme tegen te gaan. Zo nodig moeten voor dit doel meer middelen ter beschikking worden gesteld.

• Het 1 juni besluit betreffende de kruisvluchtwapens zal niet alleen naar de letter maar ook naar de geest moeten worden uitgevoerd. Nederland zal alleen dan niet tot plaatsing mogen overgaan indien de Sowjet-Unie naar het oordeel van de bondgenoten een substantiële bijdrage tot de wapenbeheersing heeft geleverd en dit niet plaats past in het NATO beleid.

• Nu er weer meer mogelijkheden komen voor nieuw Europees beleid zal ons land nieuwe initiatieven moeten ontplooiën. Een nieuw Europees elan is dringend nodig.

• Nederland zal moeten helpen bij het opstellen van een economisch herstelplan voor Aruba, nodig geworden door de aanstaande sluiting van de Lago raffinaderij.

• Bij het werk van de parlementaire enquêtecommissie passen enkele aantekeningen: onterechte beschadiging van sommige mensen, het probleem van gedeeltelijk rechter in eigen zaken zijn. De grootst mogelijke zorgvuldigheid is daarom vereist bij de formulering van de conclusies.

• Om tot een consistent beleid te geraken zijn gedetailleerde afspraken tussen coalitiegenoten nodig. Een goede samenwerking vereist frequent overleg en begrip voor elkaars politieke positie, zodat communicatiestoornissen en onverwachte ontwikkelingen worden voorkomen.

• Alleen een nieuwe CDA/VVD coalitie kan het huidige structurele herstelbeleid voortzetten. Dit beleid dient inzet van de verkiezingen te worden.

Verlaging uitkeringspercentages van de WAO, WW en WWV tot 70%

Eerste stap stelselherziening

Dit wetsvoorstel ziet de VVD-fractie als een eerste stap in het proces van stelselwijziging sociale zekerheid. Deze stelselwijziging is om een aantal redenen dringend geboden:

- de gelijkberechtiging van man en vrouw,
- de financierbaarheid van het stelsel,
- de ingewikkeldheid van het stelsel,
- het ontbreken van prikkels tot herintreding in het arbeidsproces.

Het wetsvoorstel levert een besparing op van 1,1 miljard. Daarmee wordt een deel van het bezuinigingspakket van 2,5 miljard voor 1985 waargemaakt.

Het ombuigingsbedrag van 1,1 miljard vraagt een zwaar offer van de bovenminima in de WAO, WW en WWV in 1985. Dat wordt goed duidelijk als we bedenken dat op de sociale minima in 1985 (middels de bevriezing) slechts een bedrag van 150 miljoen wordt bezuinigd. Het offer van de bovenminima weegt nog zwaarder als tevens wordt gekeken naar de aantal gevallen die het treft. De bovenminima zijn 650.000 in getal, de sociale minima omvatten bijna 2,6 miljoen uitkeringsgerechtigden. (Waarvan er 1,9 miljoen neveninkomsten of een partner met een eigen inkomen hebben.) De bovenminima leveren per uitkeringsgerechtigde derhalve 22 keer zoveel in als de sociale minima in 1985.

Het is natuurlijk lofwaardig om de ombuigingstaakstelling voor de sociale zekerheid in te vullen zonder generieke kortingen voor de sociale minima. Maar dat mag niet ten koste gaan van een beperkte groep uitkeringsgerechtigden boven het minimum. Een dergelijke onevenredige verdeling van de ombuigingsoffers mag na 1985 niet meer plaatsvinden. Dat de vakbeweging deze week zozeer in beweging is tot bescherming van de bovenminima is ons inziens hier mede uit te verklaren. Hun (voormalige) leden zijn allereerst te vinden onder de bovenminima in de WAO, WW, WWV en ZW.

De VVD-fractie houdt het kabinet dringend voor de stelselwijziging niet te laten verworden tot een proces dat van de bovenminima sociale minima maakt. Daar begint het op te lijken. Immers in het kader van de stelselwijziging wordt een (alleen op de bovenminima slaande) totale ombuiging beoogd van ruim 5 miljard. Indien alle bovenminima worden gereduceerd tot sociale minima levert dat een bezuiniging op van in totaal 7 miljard. Die twee bedragen maken voldoende duidelijk dat er sprake is van „koppen-snellen” bij de bovenminima.

De VVD-fractie (zie het rapport „grenzen aan de sociale zekerheid” van de Teldersstichting) is op de lange duur voorstander van invoering van een algemene inkomensdervingswet met alleen uitkeringen op minimumniveau. Daarbij gaat het om nieuwe verzekerden, die alleen premie behoeven te betalen over een te maximeren deel van hun inkomen.

En die daardoor in de gelegenheid zijn zich particulier bij te verzekeren. Dat is heel wat anders dan van de huidige bovenminima, die vanwege het omslagstelsel jarenlang tot een hoog maximum evenredige premies hebben betaald, in een luttel aantal jaren sociale minima maken.

Geen glijdende uitkeringsschaal

Inclusief het effect van het voorliggende wetsvoorstel zijn de gecumuleerde inkomenseffecten van de maatregelen in de periode 1980 t/m 1985 voor alleenverdienende WAO-gerechtigden als volgt:

WAO-minimum	- 12,7%
WAO-modaal	- 25,2%
WAO-max. dagloon	- 27,5%

Daaroverheen in 1986 de beoogde glijdende uitke-

ringsschaal (van 70 naar 60% van het dagloon naarmate men dichter bij het maximum zit) aanbrengen zal een schrijnende inkomensachteruitgang voor met name de WAO-bovenminima gedurende deze kabinetsperiode opleveren. Invoering van de glijdende schaal kan in de visie van de VVD-fractie onmogelijk het geval zijn. Het partiële effect daarvan kan voor het maximumdagloon worden becijferd op - 13% koopkracht in 1986.

Ook als aan de glijdende uitkeringsschaal een glijdende premieschaal verbonden wordt (hetgeen premietechnisch bijzonder moeilijk is) betekent zoiets voor bestaande WAO-gerechtigden veel te drastische inkomensconsequenties.

Nivellering en bovenminima

De mokerslagen van de nivellering (woorden uit de mond van de minister-president zijn kennelijk nog niet voorbij. Die doen hun schadelijk werk onder de uitkeringsgerechtigden boven het minimum. Naar de toekomst toe vindt de VVD-fractie het in elk geval onverantwoord om in de uitkerings sfeer nog scherper te nivelleren.

Wordt de netto-inkomensverhouding tussen minimumloon en modaalloon verwijd van 1 : 1,25 in 1983 naar 1 : 1,32 in 1985; diezelfde verhouding tussen minimum uitkering en modale WAO-uitkering wordt verlaagd tot 1 : 1,18 in 1983 naar 1 : 1,08 in 1985.

Tegemoetkoming van 150 miljoen

Bij de Algemene Politieke en Financiële Beschouwingen in oktober j.l. heeft de Minister-President de toezegging gedaan het WAO-pakket in 1985 met 150 miljoen te willen verlichten. Daarmee is door het kabinet uitvoering gegeven aan de VVD-motie (Linschoten).

De VVD-fractie stemt er graag mee in dat 40 miljoen daarvan wordt aangewend door de verdere fasering van de verlaging van de minimumdaglonen WAO in 1985.

Met de overige 110 miljoen is het mogelijk de lopende WAO-gerechtigden (die ouder zijn dan 50 jaar en langer dan 2 jaar recht op een WAO-uitkering hebben) tussen 1 januari en 1 juli 1985 een tijdelijk hoger uitkeringspercentage van 72,5 (in plaats van 70) % te geven. De VVD-fractie vindt dat een gerechtvaardigde tegemoetkoming.

Voorgesteld niveau

Het kabinet kiest voor een uitkeringspercentage van 70%. Principieel gezien vindt de VVD-fractie dat het juiste percentage vanwege de samenhang met het uitkeringspercentage van bruto 70% van het minimumloon voor een alleenstaande voormalige voltijdwerker op het sociaal minimum. Aldus wordt vastgehouden aan het equivalentiebeginsel. Voor alleenverdieners op het sociaal minimum ligt dat uiteraard anders. Vanwege hun hoger behoeftecriterium moet een beroep gedaan worden op het solidariteitselement in de sociale zekerheid. De VVD-fractie is verheugd dat het kabinet blijkens de Memorie van Antwoord deze zienswijze met haar deelt. Dit is des te verheugender omdat het kabinet daarmee te kennen geeft niet aan het equivalentiebeginsel als zodanig te willen tornen. Het maakt de invoering van de glijdende uitkeringsschaal nog twijfelachtiger dan ze al was.

(Voor nadere informatie: dr. R. W. de Korte, tel. 070-614911, ist. 2650.)

Begroting Justitie 1985

Vorige week heeft de Tweede Kamer de begroting Justitie 1985 behandeld.

Door de VVD-fractie is vooropgesteld, dat het justitiebeleid en vooral de uitvoering van dat beleid niet moeten vervreemden van de samenleving. Daarom zullen hindernissen als:

- overbelasting van politie en rechterlijke macht,
- de cellencapaciteit,
- de onderlinge samenwerking tussen het justitie-apparaat en lokale overheden,
- de organisatie van het ministerie,

door de regering met verve overwonnen moeten worden.

Drugs:

Vooraf op het terrein van de hard-drugs blijkt hoe moeizaam in de praktijk op de problemen wordt ingespeeld. Die problemen worden pas opgelost door een samenhangend beleid (Justitie en WVC). WVC heeft de hulpverlening in een notitie in kaart gebracht. Dat is volgens ons ook voor het justitie-gebeuren nodig. Nu ontbreekt ons nog steeds een duidelijk overzicht van alle justitie-elementen, en kunnen wij nauwelijks overzien hoe een en ander op elkaar ingrijpt. De VVD-fractie heeft aangegeven welke onderwerpen in zo'n notitie zeker behandeld moeten worden.

- opsporingsbevoegdheden,
- infiltranten,
- internationale aspecten zoals: vreemdelingen, het verdragenrecht, recht en politie-optreden in andere landen, en voorlichting aan ambassades,
- de effecten van straffen en maatregelen,
- waar beginnen en waar eindigen de bevoegdheden en de mogelijkheden van de gemeenten.

Huwelijk:

De VVD-fractie heeft bepleit dat er uiteindelijk méér wettelijke mogelijkheden komen voor andere samenlevingsvormen dan alleen het huwelijk. Verbetering van de wettelijke regeling voor de alimentatie en met name de duur ervan, moet zo spoedig mogelijk tot stand komen.

Jongeren:

De VVD-fractie vindt de verlaging van de meerderjarigheidsgrens een stap in de goede richting naar een betere rechtspositie van jeugdigen. Wetgeving die op stapel staat ten aanzien van het gezag van ouders over hun kinderen moet die verbetering bevorderen. Wij hebben de regering gevraagd of de aanbevelingen hierover van de Raad van Europa in de wetgeving betrokken worden.

De VVD-fractie heeft in het kader van het Internationaal Jongerenjaar 1985 gepleit om aandacht te besteden aan het voorstel van de Nationale Werkgroep Jongerenjaar 1985 om een „jeugdbudsmansman“ in te stellen.

Over het toekomstig jeugdstrafrecht heeft de Commissie Anneveldt geadviseerd. Wij hebben de regering gevraagd waarom de adviezen over het formele strafrecht (het proces) wél en over het materiële strafrecht (inhoudelijk/de normen) niet uitgevoerd worden.

Ons voorstel om alleen de minderjarige een recht van appél te geven (en niet daarnaast ook nog zijn/haar Raadsman) zal worden overgenomen.

Wij hebben tevens aangegeven dat de Kinderrechter niet betrokken moet blijven bij beslissingen over de vervolging door het O.M. Dat brengt de onafhankelijkheid van deze rechter in gevaar.

Door de fractie is een motie ingediend waarbij de Regering wordt verzocht de regeling over de inzage in de voogdijregisters in overeenstemming te brengen met de privacy uitgangspunten.

Reclassering:

De VVD-fractie heeft opnieuw het belang onderstreept dat de besturen van de nieuwe Stichtingen van de Reclassering een eigen (onafhankelijke) verantwoordelijkheid dragen.

(Voor nadere informatie: Mevrouw A.M. Lucassen-Stauttner, tel. 070-614911, tst. 3207.)

Begroting WVC 1985, onderdelen Welzijn en Cultuur (1)

De VVD-fractie heeft bij de behandeling van deze begroting de bij de Algemene Beschouwingen ingezette lijn voortgezet. Met name gaat het daarbij om het proces van individualisering van de samenleving en de rol en werkwijze van de overheid. Individualisering van de samenleving wordt omschreven als een sociaal en cultureel proces, waarin de samenleving in toenemende mate erkent, dat elk mens een uniek wezen is, dat verantwoordelijk is voor zijn of haar eigen beslissingen en in die verantwoordelijkheid medeverantwoordelijkheid draagt voor de samenleving.

Daarmee is nadrukkelijk aangegeven, dat hiermee niet het najagen van het eigen belang bedoeld wordt. Evenmin moet de individualisering gezien worden als tegenstelling tot de opvattingen van het CDA over het gezin als hoeksteen van de samenleving.

Het gaat om de vraag of de overheid in haar beleid uitgaat van het gezin of van het individu, wiens keuze voor welke vorm van (samen-)leven dan ook volledig door de overheid gerespecteerd wordt. Vanzelfsprekend kiezen liberalen voor het laatste.

Naar ons oordeel wordt de samenleving gevormd door het gezin, andere samenlevingsvormen en zeker niet in de laatste plaats de groep van alleenstaanden. Wellicht is het zelfs beter om ervan uit te gaan, dat het om elk individu gaat. Ook het klasse-denken van de PvdA en hun opvattingen over de gemeente twee-deling in onze maatschappij passen in het geheel niet meer in de maatschappelijke ontwikkelingen.

Het is essentieel, dat de overheid in haar beleid uitgaat van het persoonlijk initiatief (het individu) en het particulier initiatief (vereniging, instelling etc.). Daarom zijn de 4 grote operaties (decentralisatie, deregulering, privatisering en reorganisatie van de rijksdienst) zo belangrijk.

Over de rol van de overheid heeft de fractie opgemerkt, dat het bestuursconcept van de afgelopen jaren gebaseerd was op de illusie, dat mensen terwille van een gericht beleid in deelsectoren keurig in hokjes kunnen worden gezet en dan met gerichte maatregelen, bij voorkeur vanaf het centrale niveau, geholpen kunnen worden.

Zo langzamerhand moet toch duidelijk zijn, dat het voortdurend categoriseren onwerkbaar is gebleken. Ook het gericht beleid voeren mag als mislukt worden beschouwd, getuige de karakterisering van het overheidsbeleid door het Sociaal Cultureel Planbureau: géén prioriteitsstelling, traagheid van uitvoering, bureaucratisering, overprofessionalisering, overregulering en ondoelmatigheid.

Terecht worden er vraagtekens gezet bij het rendement van de ingezette middelen, met name op het welzijns-terrein. Over de decentralisatie is het standpunt van de VVD inmiddels bekend: beleid zo dicht mogelijk bij de burger. Ook op het terrein van kunst en cultuur kan samen met het Sociaal en Cultureel Planbureau geconstateerd worden, dat het beleid te pretentief was en meer op illusies was gebaseerd dan op gegevens. Gelukkig is er een kentering zichtbaar. Het beleid wordt meer gericht op de vraag-

zijde en minder op de aanbodzijde. De VVD acht dat van groot belang, omdat het uiteindelijk gaat om de relatie kunstenaar en zijn of haar publiek.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstra, tel. 070-614911, tst. 2292 of 3003.)

Begroting WVC 1985, onderdeel Welzijn en Cultuur (2)

In de eerste termijn van de begrotingsbehandeling zijn enkele concrete punten door de fractie aan de orde gesteld:

Jeugdhulpverlening:

In dit kader heeft de VVD-fractie opnieuw aangegeven warm voorstander te zijn van decentralisatie. Daarom zijn wij over de aanstaande wet Jeugdhulpverlening voorshands terughoudend. Wij vinden het beter om eerst goed na te gaan welke taken de gemeenten en provincies niet zelf kunnen vervullen. Pas daarna is er ruimte om hetgeen reest centraal te sturen. De voorstellen van de regering wekken de indruk teveel meteen van bovenaf te willen regelen. Wij hebben de regering gevraagd in de wetgeving met onze uitgangspunten rekening te houden.

Oorlogsslachtoffers:

Onze bijzondere solidariteit voor verzetsdeelnemers en vervolgd eindigt niet bij het formuleren van wetgeving. Opnieuw hebben wij aangedrongen gebreken in de uitvoering met spoed op te heffen. De VVD-fractie heeft de regering verzocht aan de al lang bestaande toezeggingen eindelijk te voldoen. Wij hebben opnieuw gewezen op onze grote zorg over het aanstaand vertrek van Prof. Bastiaans, die internationaal grote bekendheid geniet door zijn behandeling van oorlogsslachtoffers met een KZ-syndroom, omdat na zijn vertrek een groot gat in de hulpverlening valt. Bovendien is zijn wetenschappelijk werk nog niet afgerond.

Tevens hebben we aangedrongen op sancties wanneer de Uitkeringsraad de stukken in beroepszaken niet tijdig aanlevert.

Jeugdbeleid:

Zoals ook bij de Justitie-begroting heeft de VVD-fractie de Minister van WVC gevraagd om aan te geven wat gedaan gaat worden met het voorstel om een jeugdbudsmans in te stellen. Dit voorstel van de Nationale Werkgroep Jongerenjaar 1985 is in samenspel met WVC tot stand gekomen. Wij hebben een motie ingediend waarbij wij de regering verzoeken om bij de invulling van de werkpakketten van het Vormingswerk in Internaatverband de niet maatschappelijk gekaderde jongeren te betrekken.

Sport:

Ook de sportwereld moet naar onze mening een aandeel leveren in de bezuinigingen. Maar de VVD-fractie betreurt het dat bij de invulling van het aandeel niet méér rekening is gehouden met de voorstellen van de Nederlandse Sportfederatie en met onze opmerkingen bij de Notitie Accenten Sportbeleid. Naar onze mening dienen de bestuurlijke aspecten, zoals: de opstelling van sommige burgemeesters vanuit hun verantwoordelijkheid voor de openbare orde én een afgestemd beleid tussen KNVB, Rijksoverheid en de lokale overheid, in het regeringsbeleid betrokken te worden. De lichamelijke opvoeding is voor de VVD-fractie van essentieel belang. Daarbij kunnen de vakleerkrachten niet worden gemist.

Groiegemeenten:

Wij hebben de Minister gevraagd of hij bereid is, het onderzoek waarom die gemeenten zélf gevraagd hebben over de feitelijke situatie van de problematiek uit te voeren.

Landelijke organisaties:

De VVD-fractie staat in principe achter de reorganisatie van de Landelijke Organisaties. Toch vonden wij dat enkele organisaties met een sterk uitvoerend karakter, uitgezonderd moeten worden, zoals: de Stichting Voorzieningfonds voor Kunstenaars, de Stichting Pelita, de Stichting '40-'45 en anderen.

(Voor nadere informatie: A. Lucassen-Stautterer, tel. 070-614911, tst. 3207.)

PTT-spreiding

Vorige week was de beraadslaging over de PTT-spreiding opgeschort op verzoek van de VVD-woordvoerder, teneinde intern beraad te kunnen voeren. Dat beraad vond de dag daarop plaats. Het resultaat daarvan werd reeds diezelfde avond bekend gemaakt door fractievoorzitter Nijpels tijdens een spreekbeurt voor de afdeling Den Haag. Nu de regering zó nadrukkelijk had verzekerd dat voor 250 miljoen gulden een verantwoorde spreiding kan plaatsvinden met 2200 man inclusief de directeur-generaal en drie van de vijf hoofddirecties, werd besloten om de regering op dit punt in haar verantwoordelijkheid te laten. De VVD zou niet verder aandringen op verhoging van dat bedrag.

Wel was nadere verduidelijking van het regeringsstandpunt met betrekking tot een wezenlijk punt van het spreidingsplan noodzakelijk. Daartoe diende de derde termijn van het kamerdebat, die afgelopen dinsdag plaatsvond.

Woordvoerder De Beer wees erop dat de verhuizing aan twee uitgangspunten dient te voldoen:

- a) Er moet een goed werkbaar PTT-organisatie in Groningen worden opgebouwd. Daarom werd de regering gevraagd om geen heilig getal te maken van de 100 beleidsfuncties, die in de brief van de regering waren genoemd. Dat zouden er eventueel meer mogen zijn indien de noodzaak daartoe aanwezig is.
- b) Voor de directeur-generaal en de drie meeverhuizende hoofddirecties moet Groningen niet slechts in theorie, maar ook daadwerkelijk besliscentrum worden. De directievergaderingen moeten in Groningen plaatsvinden; niet als doelstelling, (in principe beslist de PTT daar zelf over) maar als logisch gevolg van de gekozen opzet van de geografische spreiding van de functies. Heen- en weer gereis vanuit Groningen moet niet nodig wezen, om de nodige beslissingen te kunnen nemen.

De VVD-fractie vroeg de regering, deze uitgangspunten tot de hare te maken bij de opzet van het nog te maken spreidingsplan; uiteraard binnen de 2200 te spreiden plaatsen. Bij monde van de minister van Verkeer en Waterstaat werd dit door de regering toegezegd.

(Voor nadere informatie: L.M. de Beer, tel. 070-614911, tst. 2405.)